

ΑΠΑΝΤΗΣΗ
ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΠΑ ΠΙΟ Θ΄ (1848)

Ο **Ανθιμος Δ΄** Οικουμενικός Πατριάρχης

Προς όλους τους απανταχού αγαπητούς εν Αγίω Πνεύματι και περισπούδαστους σε μας αδελφούς μας άγιους αρχιερείς, και προς τον ευλαβέστατο Κλήρο και προς όλα τα Ορθόδοξα γνήσια τέκνα της μίας, αγίας, καθολικής και αποστολικής Εκκλησίας, αδελφικός ασπασμός εν Αγίω Πνεύματι, και [ευχή για] κάθε καλό και σωτήριο [δοσμένο] από τον Θεό.

1. Έπρεπε μεν το ευαγγελικό ιερό και θείο κήρυγμα για την απολύτρωσή μας να κηρύττεται από όλους με πραγματική αγνότητα και να πιστεύεται ως αγνό αιώνια, όπως ακριβώς ο Σωτήρας μας, κενώνοντας τον εαυτό Του, λαμβάνοντας την μορφή δούλου, και κατεβαίνοντας από τους πατρικούς και θεϊκούς κόλπους, το αποκάλυψε στους θείους και ιερούς μαθητές Του, και όπως εκείνοι, γενόμενοι

αυτόπτες και αυτήκοοι μάρτυρες, σαν ηχηρές σάλπιγγες, ήχησαν δυνατά προς όλη την υφήλιο· (γιατί ο ήχος τους ακούστηκε σε όλη την γη, και τα λόγια τους στα πέρατα της οικουμένης (Ψαλμ. 18,5).· και τέλος, όπως οι τόσο πολλοί και τόσο σπουδαίοι Πατέρες της Καθολικής Εκκλησίας, επαναλαμβάνοντας τα ίδια λόγια, το παρέδωσαν ανεπηρέαστο από τα πέρατα της γης μέχρι και σε μας μέσω των Συνόδων τους αλλά και μέσω των προσωπικών διδασκαλιών τους. Αλλά ο Αρχηγός του Κακού, ο πνευματικός εχθρός της σωτηρίας των ανθρώπων, όπως παλιότερα στην Εδέμ, αναλαμβάνοντας με δόλιο τρόπο την θέση δήθεν επωφελούς συμβούλου, οδήγησε τον άνθρωπο στην παράβαση της ρητής θείας εντολής, έτσι και σε αυτή την νοητή Εδέμ, την Εκκλησία του Θεού, κατά καιρούς πολλούς έχει απατήσει και τους έχει βάλει σε πονηρούς και ενάντιους προς τον Θεό λογισμούς, χρησιμοποιώντας τους ως όργανά του και ανακατεύοντας τα δηλητήρια της αιρέσεως με τα καθαρά νάματα της ορθόδοξης διδασκαλίας σε ένα επιχρυσωμένο ποτήρι με την ευαγγελική δήθεν χριστολογία, ποτίζει πολλούς από αυτούς, αθώους μεν, οι οποίοι όμως ζουν χωρίς να παίρνουν προφυλάξεις και «χωρίς να προσέχουν περισσότερο αυτά που ακούν» (Εβρ.2,1.) και αυτά που οι πατέρες τους αναγγέλλουν, σύμφωνα με το ευαγγέλιο και με τις προηγούμενες διδασκαλίες, και δεν θεωρούν επαρκή για την ψυχική τους σωτηρία τον ρητό και γραπτό λόγο του Κυρίου και το κύρος της διηνεκούς Εκκλησίας, αλλά αναζητούν την ασέβεια και τις καινοτομίες, όπως αλλάζουμε την μόδα στα ρούχα μας, και αγκαλιάζουν την ευαγγελική διδασκαλία παραχαραγμένη με κάθε τρόπο.

2. Από εκεί προέκυψαν οι πολυσχιδείς και τερατώδεις αιρέσεις, τις οποίες η Καθολική Εκκλησία, ήδη από την γέννησή της, αναλαμβάνοντας την πανοπλία του Θεού και αρπάζοντας «την μάχαιρα του Πνεύματος, που είναι ο λόγος του Θεού» (Δευτερ. 32,7), αναγκάστηκε να καταπολεμήσει. Και κατάφερε να θριαμβεύσει εναντίον όλων μέχρι και σήμερα, και θα θριαμβεύει για πάντα, εμφανιζόμενη πάντοτε πιο λαμπρή και πιο ισχυρή μετά την συμπλοκή.

3. Αλλά από αυτές τις αιρέσεις, κάποιες ήδη έχουν εξαφανιστεί για πάντα, κάποιες είναι σε φθίνουσα πορεία, κάποιες μαράθηκαν, κάποιες ακόμα ευδοκούν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό σθεναρά μέχρι να έρθει ο καιρός της αποκατάστασής τους, ενώ άλλες πάλι αναφύονται, για να διανύσουν την δική τους περίοδο από τη γέννηση μέχρι τη φθορά· γιατί όντας μίζερες σκέψεις και επινοήσεις μίζερων ανθρώπων, όπως κι αυτοί, έτσι κι εκείνες, χτυπημένες από τον κεραυνό του αναθέματος των επτά οικουμενικών Συνόδων, θα εξαφανισθούν, ακόμη και αν διατηρηθούν για χίλια χρόνια. Γιατί μόνη η Ορθοδοξία της Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας, επειδή εμψυχώνεται από τον ζωντανό Λόγο του Θεού, είναι αιώνια σαν Αυτόν, κατά την αλάνθαστη υπόσχεση του Κυρίου «οι πύλες του

Αδη δεν θα υπερισχύσουν αυτής» (Ματθ. 16,18), δηλαδή τα στόματα των ασεβών και των αιρετικών (όπως μας εξηγούν οι θείοι Πατέρες) όσο τρομερά, όσο ρητορικά και αληθοφανή, όσο καταπληκτικά κι αν είναι, δεν θα κατανικήσουν την ήσυχη και αθόρυβη ορθή διδασκαλία. Αλλά άραγε «για ποιο λόγο η οδός των αμαρτωλών ευδοκιμεί» (Ιερ. 12,1) και οι ασεβείς καυχώνται και ανυψώνονται σαν τους κέδρους του Λιβάνου (Ψαλμ. 36,35), βάζοντας σε δοκιμασία την ήσυχη λατρεία του Θεού; Ο λόγος είναι άγνωστος και η Εκκλησία, αν και προσεύχεται καθημερινά να απομακρυνθεί αυτός ο πάσσαλος, αυτός ο δαιμονικός άγγελος, ακούει πάντα από τον Κύριο· «η χάρις μου είναι αρκετή για σένα· γιατί η δύναμη μου τελειοποιείται στην ασθένεια» (Β' Κορ. 12,9). Διότι «καυχιέται με περισσότερη ευχαρίστηση στις αρρώστιες της, για να κατασκηνώσει σ' αυτήν η δύναμη του Χριστού» και «για να φανερώνονται οι άξιοι» (Α' Κορ. 11,19).

4. Από αυτές τις εξαπλωμένες σε μεγάλο μέρος της οικουμένης (για λόγους που γνωρίζει ο Κύριος) αιρέσεις, ήταν παλιότερα ο Αρειανισμός, ενώ σήμερα είναι και ο Παπισμός· αλλά και αυτός (όπως ακριβώς και ο προηγούμενος έχει εξαφανισθεί), αν και ακόμα είναι ακμαίος, δεν θα αντέξει ως το τέλος, αλλά θα ξεπερασθεί και θα καταστραφεί, και η ουράνια μεγάλη φωνή θα αντηχήσει: «ΝΙΚΗΘΗΚΕ» (Αποκ. 12,10).

5. Η καινούργια ιδέα, «ότι το Πνεύμα το άγιο εκπορεύεται από τον Πατέρα και από τον Υιό», ενάντια στη ρητή δήλωση του Κυρίου μας, που είπε γι' Αυτό εμπειριστατωμένα «το οποίο εκπορεύεται από τον Πατέρα» (Ιωάν. 15, 26), και ενάντια στην ομολογία ολόκληρης της Καθολικής Εκκλησίας «το εκ του Πατρός εκπορευόμενο», όπως μαρτυρείται από τις επτά οικουμενικές Συνόδους:

α. επειδή αναιρεί την μαρτυρούμενη στο ευαγγέλιο, μοναδική μεν από μία αιτία, διαφορετική δε, προέλευση των θείων προσώπων της Ευλογημένης Τριάδας·

β. επειδή επιφέρει ανόμοιες και άνισες σχέσεις στα ίδια τα ισοδύναμα και συμπροσκυνούμενα πρόσωπα [της Αγίας Τριάδας], και σύγχυσή τους ή ανάμιξη·

γ' επειδή κατηγορεί ως δήθεν ατελή ή σκοτεινή και δύσκολη να γίνει κατανοητή η προ αυτής ομολογία της μίας, αγίας, καθολικής και αποστολικής Εκκλησίας·

δ. επειδή θίγει τους Αγίους Πατέρες της πρώτης οικουμενικής Συνόδου στη Νίκαια και της δεύτερης οικουμενικής Συνόδου στην Κωνσταντινούπολη, ότι δήθεν

θεολόγησαν ατελώς σχετικά με τον Υιό και το Άγιο Πνεύμα, σαν να έχουν αποσιωπήσει αυτή την ιδιότητα της θεότητας του κάθε προσώπου, ενώ ήταν απαραίτητο να ερμηνευθούν όλες τους οι θεϊκές ιδιότητες κατά των Αρειανών και των Μακεδονιανών·

ε. επειδή εξυβρίζει τους Πατέρες της Γ', Δ', Ε', ΣΤ' και Ζ' οικουμενικής Συνόδου, οι οποίοι διακήρυξαν στον κόσμο το θείο Σύμβολο [της Πίστεως] τέλειο και πλήρες, ώστε με φοβερά αναθέματα και επιτίμια που δεν σβήνονται απαγορεύουν και στους εαυτούς τους και σε οποιονδήποτε άλλο, κάθε προσθήκη και αφαίρεση ή αλλοίωση ή μεταβολή ακόμα και στην μικρότερη λεπτομέρεια του· και το εμφανίζει [το Σύμβολο] να επιδέχεται διόρθωση και επέκταση και συνεπώς να επιδέχεται μεταβολή όλη η θεολογική διδασκαλία των παγκόσμιων Πατέρων, επειδή δήθεν ανακαλύφθηκε νέα ιδιότητα και στα τρία πρόσωπα της ευλογημένης Αγίας Τριάδας·

στ. επειδή καταρχάς εισχώρησε μυστικά στις Εκκλησίες της Δύσης, ως «λύκος σε δέρμα προβάτου», δηλαδή όχι με την σημασία της «εκπορεύσεως» (κατά την ελληνική εκδοχή [του όρου] στο Ευαγγέλιο και στο Σύμβολο), αλλά με την σημασία της «αποστολής», όπως βεβαίωσε ο Πάπας Μαρτίνος τον Μάξιμο τον Ομολογητή και όπως εξηγούσε ο Αναστάσιος ο βιβλιοθηκάριος επί Ιωάννου Η'·

ζ. επειδή, ενεργώντας ιδιωτικά, βίασε με αφάνταστη τόλμη και παραχάραξε το ίδιο το Σύμβολο, το οποίο αποτελεί κοινή παρακαταθήκη του Χριστιανισμού·

η. επειδή εισήγαγε τεράστιες ταραχές στην ήσυχη Εκκλησία του Θεού και διαίρεσε τα έθνη·

θ. επειδή αποκηρύχθηκε πάνδημα στην πρώτη του εμφάνιση, από δύο αείμνηστους Πάπες, τον Λέοντα Γ' και τον Ιωάννη Η', ο οποίος, στην επιστολή του προς τον ιερό Φώτιο, κατέταξε και μαζί με τον Ιούδα αυτούς που πρώτοι το εισήγαγαν στο θείο Σύμβολο·

ι. επειδή καταδικάστηκε από πολλές ιερές Συνόδους των τεσσάρων Πατριαρχών της Ανατολής·

ια. επειδή υποβλήθηκε στο ανάθεμα, ως καινοτομία και επαύξηση του Συμβόλου, **στην όγδοη οικουμενική Σύνοδο στην Κωνσταντινούπολη**, η οποία συγκροτήθηκε για την ειρήνη μεταξύ των ανατολικών και των δυτικών Εκκλησιών·

ιβ. επειδή μόλις εισήχθη στις Εκκλησίες της Δύσης, τεκνοποίησε επονείδιστα γεννήματα ή έφερε μαζί του λίγο-λίγο άλλες καινοτομίες, οι περισσότερες από τις οποίες εναντιώνονται στις διαταγές του Σωτήρα μας, που έχουν γραφεί καθαρά στο ευαγγέλιο και οι οποίες διατηρήθηκαν ακριβώς μέχρι την εισαγωγή της στις Εκκλησίες, στις οποίες εισχώρησε. Ανάμεσα σε αυτές [τις καινοτομίες] είναι: το ράντισμα αντί του βαπτίσματος· η απάρνηση του θείου ποτηρίου στους λαϊκούς, η κατάργηση του ενός και μόνου κομμένου άρτου και η χρήση δισκίων· το άζυμο αντί του άρτου· η αφαίρεση της ευλογίας από τις λειτουργίες, δηλαδή της θείας επικλήσεως του παναγίου και τελεταρχικού Πνεύματος [ΟΟΔΕ: δηλ. του Αγίου Πνεύματος, που είναι επικεφαλής των εκκλησιαστικών τελετών]· και [καινοτομίες που] καταλύουν τις αρχαίες αποστολικές τελετές της Καθολικής Εκκλησίας, όπως το να μη χρίονται τα βαπτιζόμενα βρέφη, ούτε να λαμβάνουν τα άχραντα μυστήρια, να μη γίνονται ιερείς οι έγγαμοι, το ότι ο Πάπας φέρει στο πρόσωπό του την αναμαρτησία και την εκπροσώπηση του Χριστού κ.τ.λ., παραγκωνίζοντας έτσι όλο τον αρχαίο αποστολικό τύπο σχεδόν όλων των μυστηρίων και όλης της διδασκαλίας, τον οποίο κατείχε η αρχαία, αγία και ορθόδοξος Εκκλησία της Ρώμης, που ήταν τότε τιμιότατο μέλος της αγίας Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας·

ιγ. επειδή εξώθησε τους θεολόγους της Δύσης, που έγιναν υπερασπιστές της, επειδή δεν είχε κανένα έρεισμα ούτε στη Γραφή ούτε στους Πατέρες, για την υποστήριξη των παραπάνω αποκλίσεων, όχι μόνο στις παρερμηνείες των Γραφών, όπως δεν έχουν ιδωθεί σε κανένα από τους Πατέρες της Καθολικής αγίας Εκκλησίας, αλλά και σε παραχαράξεις ιερών και άθικτων κειμένων των ανατολικών και των δυτικών θείων Πατέρων·

ιδ. επειδή φάνηκε ξένη, ανήκουστη και βλάσφημη ακόμη και στις υπάρχουσες χριστιανικές κοινότητες, οι οποίες, πριν από την γέννηση της, από αιώνες, για άλλους δίκαιους λόγους είχαν αποκλεισθεί από την παγκόσμια μάνδρα·

ιε. επειδή δεν έχει ακόμα καταφέρει να απολογηθεί από τις Γραφές, έστω κατά πιθανότητα, ή τουλάχιστον εύλογα από τους Πατέρες, για καμία από τις κατηγορίες που της έχουν αποδοθεί, παρά τον ζήλο και τους αγώνες των υπερασπιστών της,

[για τους παραπάνω λόγους] η ιδέα αυτή φέρει όλα τα χαρακτηριστικά της αποκλίνουσας διδασκαλίας, τα οποία προκύπτουν από τη φύση και τα γνωρίσματά της. Και επειδή κάθε αποκλίνουσα διδασκαλία, που θίγει το καθολικό φρόνημα περί της Αγίας Τριάδας και της προέλευσης των θείων προσώπων, και μάλιστα την ίδια την ύπαρξη του παναγίου Πνεύματος, είναι και λέγεται αίρεση, και εκείνοι που

σκέπτονται έτσι [είναι και λέγονται] αιρετικοί (κατά την απόφαση του αγίου Δαμάσου, Πάπα της Ρώμης, «αν κάποιος σωστά φρονήσει για τον Πατέρα και τον Υιό αλλά εσφαλμένα για το Άγιο Πνεύμα, είναι αιρετικός» (Ομολ. Καθ. Πίστ, την οποία απέστειλε ο Πάπας Δάμασος στον επίσκοπο Θεσσαλονίκης Παυλίνο, MPL. 13,363.)), για αυτό η μία, αγία, καθολική και αποστολική Εκκλησία, ακολουθώντας τα ίχνη των αγίων Πατέρων, ανατολικών και δυτικών, κήρυξε παλιότερα την εποχή των Πατέρων μας και κηρύττει πάλι σήμερα μέσω τη Συνόδου, ότι η προαναφερόμενη καινούργια ιδέα, ότι το Άγιο Πνεύμα εκπορεύεται από τον Πατέρα και τον Υιό, είναι ουσιωδώς αίρεση, και οι οπαδοί της, οποιοδήποτε και αν είναι, είναι αιρετικοί, σύμφωνα με την προαναφερόμενη συνοδική απόφαση του αγιοτάτου Πάπα Δαμάσου, και οι συνάξεις τους είναι αιρετικές, και κάθε πνευματική και θρησκευτική κοινωνία των Ορθόδοξων τέκνων της Καθολικής Εκκλησίας με αυτούς [ΟΟΔΕ: δηλ. συμμετοχή στην ίδια λατρεία και μάλιστα στα ίδια μυστήρια] είναι παράνομη, ιδιαίτερα μάλιστα με την ισχύ του έβδομου κανόνα της Γ' οικουμενικής Συνόδου (Ανωτέρω σ. 150).

6. Αυτή η αίρεση, η οποία, όπως έχει ειπωθεί, συνοδεύεται από πάρα πολλούς νεωτερισμούς, εμφανίσθηκε περίπου στα μέσα του έβδομου αιώνα, στην αρχή άγνωστη και ανώνυμη, και μάλιστα κάτω από διάφορες σημασίες στις δυτικές επαρχίες της Ευρώπης, υφέροντας αθόρυβα σε διάστημα τεσσάρων ή πέντε αιώνων, υπερίσχυσε ενάντια στην αρχαία ορθοδοξία εκείνων των περιοχών, λόγω της αμέλειας των ποιμένων και της προστασίας των ηγεμόνων, και λίγο-λίγο αποπλάνησε όχι μόνο τις τότε ακόμη ορθόδοξες Εκκλησίες της Ισπανίας, αλλά και τις Γερμανικές και τις Γαλλικές και τις Ιταλικές, που η ορθοδοξία τους ακουγόταν κάποτε σε όλο τον κόσμο και με τις οποίες πολλές φορές συζήτησαν οι άγιοι Πατέρες μας, όπως ο μέγας Αθανάσιος και ο ουρανοφάντορας Βασίλειος [ΟΟΔΕ: δηλ. εκείνος που φανερώνει τον ουρανό], και των οποίων η σύμπνοια και η σύμπραξη με μας μέχρι την έβδομη οικουμενική Σύνοδο διατήρησε αλώβητη την διδασκαλία της Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας. Αλλά τελευταία, με τον φθόνο του εχθρού του καλού, οι καινοτομίες αυτής στην υγιή και ορθόδοξη θεολογία του παναγίου Πνεύματος, (που «η βλασφημία Του δεν θα συγχωρεθεί (στους ανθρώπους) ούτε σ' αυτόν τον αιώνα ούτε στον μελλοντικό», σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου (Ματθ. 12,32)), και η μία μετά την άλλη οι καινοτομίες στα θεία μυστήρια και μάλιστα στο μυστήριο του κοσμοσωτήριου βαπτίσματος και της θείας κοινωνίας και της ιεροσύνης, οι οποίες είναι τερατώδεις γεννήσεις, κατακυριεύσαν ακόμα και την παλαιά Ρώμη, όπου [η αίρεση] λαμβάνοντας και επισημότητα στην Εκκλησία, έλαβε ως διακριτικό το όνομα *Παπισμός*. Γιατί οι επίσκοποι της [της παλαιάς Ρώμης], οι επονομαζόμενοι Πάπες, αν και στην αρχή

κάποιοι από αυτούς κηρύχθηκαν παγκόσμια κατά της καινοτομίας, όπως ο Λέων Γ' και ο Ιωάννης Η', όπως έχει ειπωθεί, και την αποκήρυξαν σε όλο τον κόσμο, ο μεν με εκείνες τις αργυρές ασπίδες, ο δε με την επιστολή του προς τον άγιο Φώτιο στην **όγδοη οικουμενική Σύνοδο** και με εκείνη προς τον Σφενδόπουλχο υπέρ του Μεθοδίου επισκόπου Μοραβίας. Όμως οι περισσότεροι από τους διαδόχους τους, επειδή δελεάστηκαν από τα αντισυνοδικά προνόμια που τους παραχωρούσε η αίρεση για την καταδυνάστευση των Εκκλησιών του Θεού και βρήκαν σε αυτά μεγάλο το κοσμικό όφελος και «πολύ το κέρδος» και φαντάστηκαν μονοκρατορία στην Καθολική Εκκλησία και μονοπώλιο στα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, όχι μόνο αλλοίωσαν το αρχαίο θρήσκευμά τους, αποσχίζοντας τους εαυτούς τους με τις προαναφερόμενες καινοτομίες από τον υπόλοιπο αρχαίο χριστιανικό κόσμο, αλλά προσπάθησαν, όχι χωρίς αθέμιτες ραδιουργίες, όπως η αληθινή Ιστορία μας παρέδωσε, να παρασύρουν στην αποστασία τους από την Ορθοδοξία και τα λοιπά τέσσερα Πατριαρχεία και έτσι να υποδουλώσουν την Καθολική Εκκλησία στις επιθυμίες και τις διαταγές ανθρώπων.

7. Οι τότε ένδοξοι προκάτοχοί μας και πατέρες, με κοινό πόνο και κοινή σκέψη, βλέποντας να καταπατείται βίαια η προγονική ευαγγελική διδασκαλία, και το άνωθεν υφαντό ιμάτιο του Σωτήρα μας σχισμένο από ανόσια χέρια, οδηγούμενοι από πατρική και αδελφική αγάπη, έκλαψαν μεν την απώλεια τόσων χριστιανών, «υπέρ των οποίων πέθανε ο Χριστός» (Ρωμ. 14,15. Β' Κορ. 5,14,15), κατέβαλαν δε περισσότερη προσπάθεια και προθυμία, και κατά τις συνόδους και ιδιωτικά, ώστε, διασώζοντας την ορθόδοξη διδασκαλία της Καθολικής Εκκλησίας, να ενώσουν, όσο είναι δυνατό, το σχίσμα, και όπως οι δόκιμοι γιατροί συσκέφθηκαν υπέρ της σωτηρίας του πάσχοντος μέλους, υπομένοντας πολλές θλίψεις και περιφρονήσεις και διωγμούς, μόνο για να μη διαμελιστεί το σώμα του Χριστού, μόνο για να μην καταπατηθούν οι όροι των θείων και σεπτών Συνόδων. Αλλά η αδιάψευστη Ιστορία παρέδωσε σε μας το αδυσώπητο της δυτικής επιμονής στην πλάνη· αυτοί οι ένδοξοι άνδρες δοκίμασαν έμπρακτα και σ' αυτή την υπόθεση την αλήθεια των λόγων του άγιου μας πατέρα Βασίλειου του ουρανοφάντορα, όταν ακόμη και τότε, λόγω εμπειρίας, έλεγε για τους επισκόπους της Δύσης και ιδιαίτερα για τον Πάπα: «ούτε γνωρίζουν την αλήθεια ούτε δέχονται να την μάθουν, αλλά φιλονικούν εναντίον αυτών που τους λένε την αλήθεια και επιβεβαιώνουν διά του εαυτού τους την αίρεση» (προς Ευσέβιον Σαμοσάτων (Επιστ. 139. MPG. 32,893))· και έτσι μετά την πρώτη και δεύτερη αδελφική νουθεσία, γνωρίζοντας την αμετανοησία τους, «αποτινάζοντας» και «παραιτηθέντες», «τους παρέδωσαν στον ανώριμο νου τους» (Ρωμ. 1,28), («ο πόλεμος είναι καλύτερος από την ειρήνη που χωρίζει από τον Θεό», όπως είπε και ο άγιος πατέρας μας Γρηγόριος για τους Αρειανούς). Από τότε [δεν

υπάρχει] καμία πνευματική επαφή ανάμεσα σε μας και σε αυτούς· γιατί με τα ίδια τους τα χέρια έσκαψαν βαθύ το χάσμα ανάμεσα σε αυτούς και την Ορθοδοξία.

8. Ακόμα και για αυτό δεν έπαυσε ο Παπισμός να ενοχλεί την ήσυχη Εκκλησία του Θεού, αλλά αποστέλλοντας παντού τους λεγόμενους μισσιονάριους [ΟΟΔΕ: παπικούς ιεραποστόλους], άνδρες ψυχοκαπήλους [ΟΟΔΕ: εκμεταλλευτές των ψυχών], «διασχίζει γη και θάλασσα, για να προσηλυτίσει [έστω] έναν άνθρωπο» (Ματθ. 23,15), να εξαπατήσει έναν από τους Ορθοδόξους, να διαφθείρει την διδασκαλία του Κυρίου μας, να νοθεύσει με προσθήκη το θείο Σύμβολο της ιερής πίστης μας, να αποδείξει περιττό το βάπτισμα που μας παρέδωσε ο Θεός, άχρηστη την κοινωνία του ποτηρίου της Διαθήκης, και μύρια όσα άλλα ο δαίμονας της καινοτομίας υπαγόρευσε στους σχολαστικούς του μεσαίωνα, που τόλμησαν τα πάντα, και στους επισκόπους της παλαιάς Ρώμης, που τότε τόλμησαν τα πάντα λόγω του πόθου τους για δύναμη. Οι ευλογημένοι, λόγω της ευσέβειάς τους, προκάτοχοι και πατέρες μας, αν και έχουν πολεμηθεί και εκδιωχθεί από πολλές πλευρές και με πολλούς τρόπους, κι από μέσα κι από έξω, και άμεσα και έμμεσα από τον Παπισμό, «έχοντας εμπιστοσύνη στον Κύριο», κατόρθωσαν να διασώσουν και να παραδώσουν σ'ωα και σε μας την ανεκτίμητη κληρονομιά των Πατέρων τους, την οποία και εμείς, με την βοήθεια του Θεού, θα μεταδώσουμε σαν πολύτιμο θησαυρό στις γενιές που έρχονται μέχρι το τέλος του κόσμου. Παρόλ' αυτά, οι Παπιστές δεν έπαυσαν μέχρι σήμερα ούτε θα παύσουν, σύμφωνα με την συνήθειά τους, να επιτίθενται κατά της Ορθοδοξίας, την οποία έχουν ως καθημερινό ζωντανό έλεγχο μπροστά στα μάτια τους, ως αποστάτες από την προγονική τους πίστη. Μακάρι να έκαναν τις επιθέσεις αυτές εναντίον της αίρεσης, που έχει επιτεθεί και κατακυριεύσει την Δύση. Γιατί ποιος αμφιβάλλει ότι, αν τον ζήλο τους για την κατάρρευση της Ορθοδοξίας τον χρησιμοποιούσαν για την ανατροπή της αίρεσης και των καινοτομιών, κατά τις θεοφιλείς συμβουλές του Λέοντος Γ' και του Ιωάννη Η', των αείμνηστων εκείνων τελευταίων ορθόδοξων Παπών, δεν θα είχε μείνει ούτε ίχνος της στην υφήλιο, και τώρα θα είχαμε την ίδια διδασκαλία [εμείς και οι δυτικοί], σύμφωνα με την αποστολική παραγγελία; Αλλά ο ζήλος αυτών που τους διαδέχθηκαν δεν ήταν για την προστασία της ορθόδοξης πίστης, όπως ο αξιομνημόνευτος ζήλος του μακάριου Λέοντος Γ'.

9. Και εδώ και καιρό, οι απευθείας προσωπικές επιθέσεις των προηγούμενων Παπών είχαν παύσει, και συνεχίζονταν μόνο των κατά περιοχές [παπικών] ιεραποστόλων. Πρόσφατα όμως, ο Πίος Θ', που ανέλαβε την επισκοπή της Ρώμης το 1846 και αναγορεύθηκε Πάπας, εξέδωσε στις 6 Ιανουαρίου του παρόντος έτους εγκύκλιο με τίτλο «προς τους Ανατολικούς», αποτελούμενη από δώδεκα σελίδες στην ελληνική μετάφραση, την οποία ο απεσταλμένος του διέσπειρε, σαν ένα

μιάσμα που έρχεται από έξω, εντός του δικού μας ορθόδοξου ποιμνίου. Σε αυτήν την εγκύκλιο προσκαλεί μεν αυτούς που έχουν αποστατήσει από διάφορες χριστιανικές κοινωνίες κατά διαφορετικά χρονικά διαστήματα και έχουν αυτομολήσει στον Παπισμό, και επομένως είναι οικείοι του, απευθύνεται όμως με σκοπιμότητα και στους Ορθόδοξους, όχι ιδιαίτερος ή ονομαστικά, αναφέροντας όμως με το όνομά τους τους θείους και ιερούς Πατέρες μας (Σελ. 3 στίχ. 14-18, σελ. 4 στίχ. 19 και σελ. 9 στίχ. 5 και 17 και 23), φανερά όμως συκοφαντώντας και εκείνους και εμάς, τους απογόνους και διαδόχους τους, εκείνους μεν ως δήθεν υπακούοντες αβασάνιστα στα παπικά εντάλματα και τις αποφάσεις, επειδή προέρχονταν από τους Πάπες, και εμάς ότι δήθεν δεν ακολουθούμε τα δικά τους παραδείγματα και επομένως μας κατηγορεί στο ποίμνιο που μας επέτρεψε ο Θεός [να ποιμαίνουμε] ότι δήθεν διαχωριζόμαστε από τους ίδιους μας τους Πατέρες και αμελούμε τα πνευματικά μας καθήκοντα και την ψυχική σωτηρία των πνευματικών μας παιδιών. Και λοιπόν, σφετεριζόμενος σαν δικό του κτήμα την Καθολική Εκκλησία του Χριστού, επειδή κατέχει, όπως καυχιέται, τον επισκοπικό θρόνο του ευλογημένου Πέτρου, θέλει έτσι να εξαπατήσει τους πιο αφελείς για να αποστατήσουν από την Ορθοδοξία, καταλήγοντας με τα παράδοξα για κάθε μέτοχο θεολογικής παιδείας λόγια: «ούτε υπάρχει δικαιολογία για να μην επανέλθετε στην αληθινή Εκκλησία και την κοινωνία με τον άγιο τούτο θρόνο» (Σελ. 10, στίχ. 29).

10. Πάντως ο καθένας από τους ευσεβώς αναθρεμμένους και μορφωμένους αδελφούς και τέκνα μας εν Χριστώ, με προσεκτική ανάγνωση και με την σοφία που του δόθηκε από τον Θεό, διακρίνει ότι τα λόγια και του τωρινού επισκόπου της Ρώμης, όπως κι αυτά των προκατόχων του από το σχίσμα και έπειτα, δεν είναι λόγια ειρήνης, όπως λέει (Σελ. 7, στίχ. 8), και στοργικότητας, αλλά λόγια απάτης και παραλογισμού, που αποσκοπούν σε ιδιοτέλεια, σύμφωνα με την συνήθεια των αντισυννοδικών προκατόχων του. Γι' αυτό είμαστε βέβαιοι ότι, όπως μέχρι σήμερα, έτσι και από εδώ και στο εξής οι Ορθόδοξοι δεν θα εξαπατηθούν· γιατί τα λόγια του Κυρίου μας είναι βέβαια, «δεν θα ακολουθήσουν ξένο, αλλά θα φύγουν μακριά από αυτόν, επειδή δεν γνωρίζουν την φωνή των ξένων» (Ιωάν. 10,5).

11. Μαζί με όλα αυτά θεωρήσαμε πατρικό και αδελφικό χρέος μας και ιερό καθήκον να σας στηρίξουμε και με την παρούσα προειδοποίησή μας, στην Ορθοδοξία που κατέχετε από τους προγόνους σας και ταυτόχρονα να επισημάνουμε, με την ευκαιρία, την σαθρότητα των συλλογισμών του επισκόπου της Ρώμης, την οποία είναι φανερό ότι και ο ίδιος καταλαβαίνει. Γιατί δεν στολίζει τον θρόνο του με την αποστολική του ομολογία, αλλά από τον αποστολικό θρόνο προσπαθεί να εγκαθιδρύσει το αξίωμά του, και από το αξίωμα [να επικυρώσει] την

ομολογία του. Η αλήθεια είναι διαφορετική· όχι μόνον ο θρόνος της Ρώμης, ο οποίος από κάποια απλή παράδοση θεωρείται ότι τιμήθηκε από τον ευλογημένο Πέτρο, ούτε και ο μαρτυρούμενος από την θεία Γραφή ως ο κύριος θρόνος του ευλογημένου Πέτρου, δηλαδή η Αντιόχεια, που η Εκκλησία της γι' αυτό έχει χαρακτηριστεί από τον άγιο Βασίλειο «σημαντικότερη από όλες τις Εκκλησίες του κόσμου» (Επιστ. 66, Αθαν. Τω μεγ. MPG. 32,425), και, ακόμα σημαντικότερο, η δεύτερη οικουμενική Σύνοδος, γράφοντας προς την Σύνοδο των Δυτικών (στους κυρίους και ευλαβέστατους αδελφούς και συλλειτουργούς Δάμασο, Αμβρόσιο, Βρίτωνα, Ουαλεριανό κ.τ.λ.) μαρτυρεί λέγοντας· «της αρχαιότατης και όντως αποστολικής Εκκλησίας της Αντιόχειας της Συρίας, που εκεί πρώτα χρησιμοποιήθηκε το τίμιο όνομα των χριστιανών» (MPL. 13,1202)· ούτε αυτή, είπαμε, η αποστολική Εκκλησία της Αντιόχειας είχε ποτέ το δικαίωμα να μην κρίνεται σύμφωνα με την Αγία Γραφή και τις συνοδικές αποφάσεις, [ακριβώς] επειδή ήταν αληθινά ενωμένη με το θρόνο του Πέτρου.

Τι λέμε λοιπόν; Το ίδιο το πρόσωπο του ευλογημένου Πέτρου κρίθηκε «μπροστά σε όλους για την αλήθεια του ευαγγελίου» και, όπως μαρτυρεί η Γραφή, «βρέθηκε αξιοκατάκριτος και να μη βαδίζει σωστά» (Γαλ. 2, 11-14). Τι λοιπόν να υποθέσουμε γι' αυτούς που καυχώνται και αλαζονεύονται μόνο από την διαδοχική κατοχή του θρόνου του; Και όντως, ο Μέγας Βασίλειος, ο μέγας αυτός οικουμενικός δάσκαλος της ορθοδοξίας στην Καθολική Εκκλησία, στον οποίο οι επίσκοποι της Ρώμης είναι υποχρεωμένοι να μας παραπέμπουν (Σελ. 8, 1.31), μας έχει ξεκάθαρα και με σαφήνεια δείξει παραπάνω (παρ. 7) τι εκτίμηση οφείλουμε να έχουμε για τις κρίσεις του απρόσιτου Βατικανού: ««ούτε γνωρίζουν την αλήθεια ούτε δέχονται να την μάθουν, αλλά φιλονικούν εναντίον αυτών που τους λένε την αλήθεια και επιβεβαιώνουν διά του εαυτού τους την αίρεση»». Ωστε οι ίδιοι οι άγιοι Πατέρες μας, που η Μακαριότητά του άξια τους θαυμάζει ως φώτα και δασκάλους ακόμα και της Δύσης, μας τους αναφέρει κατά σειράν και μας συμβουλεύει να τους ακολουθήσουμε (Σελ. 8), μας διδάσκουν να μην κρίνουμε την ορθοδοξία από τον άγιο θρόνο, αλλά το θρόνο και αυτόν που κάθεται στον θρόνο σύμφωνα με την Αγία Γραφή, σύμφωνα με τις αποφάσεις και τους όρους των συνόδων και σύμφωνα με την πίστη που έχει κηρυχθεί, δηλαδή σύμφωνα με την ορθοδοξία της αιώνιας διδασκαλίας. Έτσι έκριναν και καταδίκασαν συνοδικώς οι Πατέρες μας και τον Ονώριο, Πάπα της Ρώμης, και τον Διόσκορο, Πάπα της Αλεξάνδρειας, και τους Μακεδόσιο και Νεστόριο, Πατριάρχες της Κωνσταντινούπολης, και τον Πέτρο Κναφέα, Πατριάρχη της Αντιόχειας, κ.τ.λ. Γιατί αν «το βδέλυγμα της ερημώσεως στάθηκε πάνω στον τόπο τον άγιο», κατά τη μαρτυρία των Γραφών (Δαυιήλ 9, 27 και Ματθ. 24, 15 [αναφέρεται στον Αντίχριστο των εσχάτων χρόνων (σημ. ΟΟΔΕ)].),

γιατί και η καινοτομία και η αίρεση να μη σταθεί πάνω στον άγιο θρόνο; Από εδώ συνάγεται, εν συνόψει, το ανόητο και το αδύναμο και των υπόλοιπων επιχειρημάτων υπέρ της εξουσίας του επισκόπου της Ρώμης. Γιατί, αν η Εκκλησία δεν είχε θεμελιωθεί στην ακλόνητη πέτρα της ομολογίας του Πέτρου (που ήταν κοινή απάντηση εκ μέρους όλων των Αποστόλων, όταν ρωτήθηκαν «εσείς ποιος λέτε (ότι είμαι);» (Ματθ. 16, 15)) «Εσύ είσαι ο Χριστός, ο Υιός του Ζώντος Θεού» (Αυτόθι, 16), όπως μας εξηγούν οι Πατέρες, ανατολικοί και δυτικοί, θα μπορούσε να έχει θεμελιωθεί σε εσφαλμένη βάση, ακόμη και [αν θεμελιωνόταν] στον ίδιο τον Κηφά [ΟΟΔΕ: δηλ. στον Πέτρο] ή ακόμη και στον Πάπα, ο οποίος, αφού οικειοποιήθηκε τα κλειδιά της βασιλείας των ουρανών, είναι φανερό από την Ιστορία με ποιον τρόπο τα διαχειρίστηκε.

Αλλά και τη σημασία του τριπλού «ποιμάινε τα πρόβατά μου» οι κοινοί μας άγιοι Πατέρες διδάσκουν ομόφωνα, ότι δεν ήταν κάποιο προνόμιο του ευλογημένου Πέτρου πάνω στους λοιπούς Αποστόλους, και, πολύ περισσότερο, [δεν ήταν προνόμιο] των διαδόχων του, αλλά απλώς αποκατάστασή του στην ιδιότητα του αποστόλου, από την οποία είχε εκπέσει λόγω της τριπλής του άρνησης. Έτσι φαίνεται να δέχεται και ο ίδιος ο άγιος Πέτρος το νόημα της τριπλής ερώτησης του Κυρίου «με αγαπάς;» και του «περισσότερο» και του «απ' αυτούς» (Ιωάν. 21, 16) · επειδή θυμήθηκε το «ακόμη κι αν όλοι κλονιστούν [στην πίστη τους] για σένα, εγώ ποτέ δε θα κλονιστώ» (Ματθ. 26, 33), «λυπήθηκε που του είπε τρίτη φορά “με αγαπάς;”». Αλλά οι διάδοχοί του, υστερόβουλα, ερμηνεύουν το λόγο με φαιδρότητα.

12. Αλλά η Μακαριότητά του λέει (Σελ. 7, 1.12), ότι ο Κύριος μας είπε στον Πέτρο (Λουκάς, 22, 32) «Εγώ προσευχήθηκα για σένα, ώστε να μη χαθεί η πίστη σου, κι εσύ, επιστρέφοντας κάποτε, στήριξε τους αδελφούς σου». Η προσευχή του Κυρίου μας έγινε, διότι ο Σατανάς (Αυτόθι, 31) είχε ζητήσει να σκανδαλίσει την πίστη όλων των Αποστόλων, αλλά ο Κύριος τού επέτρεψε μόνο τον Πέτρο, και μάλιστα ακριβώς διότι έλεγε λόγια εγωιστικά και αναδείκνυε τον εαυτό του περισσότερο από τους άλλους. Αλλά το δικαίωμα αυτό ήταν προσωρινό, [και ίσχυσε μόνον, όταν ο Πέτρος] «άρχισε να καταριέται και να αναθεματίζει: “δεν ξέρω αυτόν τον άνθρωπο”» (Ματθ. 26, 74). Τόσο αδύνατη είναι η ανθρώπινη φύση αφημένη στον εαυτό της. «Το μεν πνεύμα πρόθυμο, η δε σάρκα ασθενής» (Ματθ. 26, 41). Ήταν προσωρινό, λέμε, ώστε, επανερχόμενος στον εαυτό του διά της επιστροφής του με δάκρυα μετανοίας, να στηρίξει ακόμη περισσότερο τους αδελφούς του σε Αυτόν, στον οποίο εκείνοι ούτε επιόρκησαν ούτε Τον αρνήθηκαν. Πόσο σοφές είναι οι

κρίσεις του Κυρίου! Πόσο θεία και μυστηριώδης η τελευταία επίγεια νύχτα του Σωτήρα μας! Εκείνος ο ιερός Δείπνος, αυτός ο ίδιος πιστεύεται και σήμερα ότι τελείται καθημερινά: «αυτό να κάνετε στην ανάμνησή μου» (Λουκάς, 22, 20), και «όποτε κι αν τρώτε αυτόν τον άρτο και πίνετε αυτό το ποτήριο, ομολογείτε τον θάνατο του Κυρίου μας, μέχρι να έρθει [ξανά]» (Α' Κορ. 11,26).

Η αδελφική αγάπη, που με τόση επιμέλεια ο κοινός μας Διδάσκαλος μάς συνέστησε – «Από αυτό θα γνωρίσουν όλοι ότι είστε δικοί μου μαθητές, αν έχετε αγάπη μεταξύ σας» (Ιωάν. 13,35) – που το χειρόγραφο και τις συνθήκες της οι Πάπες πρώτοι έσχισαν, υποστηρίζοντας και δεχόμενοι καινοτομίες αιρετικές, διαφορετικές από αυτά που παραδόθηκαν σε μας και καθορίστηκαν από τους κοινούς Διδασκάλους και Πατέρες μας, αυτή η αγάπη, λέμε, ενεργεί και σήμερα στις ψυχές των χριστιανικών λαών και ιδιαίτερα των [πνευματικών] ηγετών τους. Ομολογούμε με τόλμη μπροστά στον Θεό και στους ανθρώπους ότι η προσευχή του Σωτήρα μας (Σελ. 9,1.43) στον Θεό και Πατέρα Του για την κοινή αγάπη και ενότητα των Χριστιανών σε μία, άγια, καθολική και αποστολική Εκκλησία, στην οποία και πιστεύουμε, «ώστε να είναι ένα, όπως και εμείς είμαστε ένα» (Ιωάν. 17,22 (ΟΟΔΕ: φράση από την προσευχή του Ιησού προς τον Πατέρα κατά το μυστικό δείπνο).), ενεργεί σε μας όπως και στην Μακαριότητά του. Γι' αυτό και η δική μας αδελφική αγάπη και ο ζήλος συναντούν [τα αντίστοιχα] της Μακαριότητάς του, με την μόνη διαφορά ότι σε μας επιδρά με συνέπεια την διατήρηση ακέραιου και άθικτου του θείου, άσπιλου και τέλειου Συμβόλου της Πίστης των Χριστιανών, σύμφωνα με την φωνή του ευαγγελίου, τους όρους των επτά αγίων οικουμενικών Συνόδων και τις διδασκαλίες της αιώνιας Καθολικής Εκκλησίας, ενώ στην Μακαριότητά του [επιδρά] προς την ενίσχυση και υπερίσχυση του κύρους και του αξιώματος των καθισμένων πάνω στον αποστολικό θρόνο και της καινούργιας διδασκαλίας τους.

Ιδού η ανακεφαλαίωση, όπως θα λέγαμε, όλης της διαφοράς και διένεξης που συνέβη ανάμεσα σε μας και σε εκείνους, και ο διαχωριστικός μεσότοιχος, ο οποίος, όπως προείπε ο Θεός σε μας ότι, «και άλλα πρόβατα έχω, τα οποία δεν είναι από αυτή την αυλή, και εκείνα πρέπει να τα οδηγήσω και την φωνή μου («αυτός που εκπορεύεται από τον Πατέρα») θα ακούσουν» (Ιωάν. 10,16), ελπίζουμε ότι, με την βοήθεια της φημισμένης φρόνησης της Μακαριότητάς του, θα απομακρυνθεί επί των ημερών του. Ας πούμε λοιπόν αμέσως και το τρίτο: ότι αν έχει υποτεθεί, σύμφωνα με τα λόγια της Μακαριότητάς του, ότι η ίδια η προσευχή του Κυρίου μας για τον Πέτρο όταν επρόκειτο να αρνηθεί και να επιορκήσει, παραμένει προσκολλημένη και ενωμένη με τον θρόνο του Πέτρου, και ότι αναφέρεται ενεργώς και σε εκείνους που από καιρό σε καιρό κάθονται σε αυτόν, αν και, όπως

προειπώθηκε (παρ. 11), καθόλου δεν συμβάλλει στην επικύρωση γνώμης (όπως πληροφορούμαστε από την Αγία Γραφή και με το παράδειγμα του ίδιου του ευλογημένου Πέτρου, ακόμη και μετά την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος), βεβαιωνόμαστε όμως από τα λόγια του Κυρίου ότι θα έρθει καιρός, κατά τον οποίο η θεία αυτή προσευχή για την άρνηση του Πέτρου, να μην εξαλειφθεί μέχρι τέλους η πίστη του, θα ενεργήσει και σε κάποιον από τους διαδόχους του θρόνου του, ο οποίος και θα κλάψει όπως κι εκείνος πικρά και επιστρέφοντας κάποτε θα στηρίξει εμάς τους αδελφούς του ακόμη περισσότερο στην ορθόδοξη ομολογία, την οποία κατέχουμε από τους προγόνους μας· και μακάρι! ας είναι η Μακαριότητά του αυτός ο αληθινός διάδοχος του ευλογημένου Πέτρου. Αλλά σε αυτή την ταπεινή μας προσευχή τι μας εμποδίζει να προσθέσουμε την ειλικρινή και εγκάρδια συμβουλή μας στο όνομα της Καθολικής αγίας Εκκλησίας; Πάντως εμείς δεν τολμούμε να πούμε, όπως είπε (Σελ. 1', στίχ. 22) η Μακαριότητά του, «χωρίς άλλη αναβολή»· αλλά λέμε χωρίς βιασύνη, μετά από ώριμη σκέψη, και ακόμη, αν χρειαστεί, μετά από σύσκεψη των πιο σοφών, πιο ευλαβών, πιο ειλικρινών και των συνετών επισκόπων και θεολόγων και δασκάλων, που διαθέτει σήμερα, από τη φροντίδα του Θεού, κάθε έθνος της Δύσης.

13. Η Μακαριότητά του λέει ότι ο επίσκοπος της Λυών άγιος Ειρηναίος γράφει προς έπαινο της Ρωμαϊκής Εκκλησίας, «ότι όλη η Εκκλησία, δηλαδή οι πιστοί από παντού, πρέπει να συγκεντρώνονται λόγω του πρωτείου σε αυτήν την Εκκλησία, στην οποία η παράδοση που δόθηκε από τους Αποστόλους διατηρήθηκε από όλους τους πιστούς από οποιοδήποτε μέρος για πάντα». Αν και αυτός ο άγιος λέει κάτι εντελώς διαφορετικά από αυτό που στοχάζονται οι Βατικανοί, ακόμα κι αν δεχτούμε την εκδοχή και ερμηνεία που τους αρέσει, θα τους ρωτήσουμε, ποιος αρνείται ότι η αρχαία Ρωμαϊκή Εκκλησία ήταν αποστολική και ορθόδοξη; Κανείς από εμάς δεν θα αμελήσει να πει ότι ήταν και πρότυπο Ορθοδοξίας. Μάλιστα εμείς θα προσθέσουμε, προς μεγαλύτερο έπαινο της, από τον ιστορικό Σωζόμενο (Ιστορ. Εκκλησ. Βιβ. Γ', κεφ. Ιγ'. MPG. 67,1065), και τον τρόπο, τον οποίο παρέβλεψε η Μακαριότητά του, με τον οποίο κάποτε μπόρεσε να διατηρήσει την Ορθοδοξία της, την οποία επαινούμε· «όπως συνολικά η Εκκλησία σε όλη την Δύση, οδηγούμενη καθαρά από τα δόγματα των Πατέρων, απαλλάχτηκε από τις έριδες και τις αγυρτείες σχετικά με αυτά τα πράγματα». Μήπως κάποιος από τους Πατέρες ή από εμάς τους ίδιους αρνήθηκε τα κανονικά πρωτεία της στην σειρά της ιεραρχίας, μέχρι που οδηγούνταν καθαρά από τα δόγματα των Πατέρων, προχωρώντας σύμφωνα με τον αλάνθαστο κανόνα της Γραφής και των ιερών Συνόδων; Όμως τώρα δεν βρίσκουμε διατηρημένο σε αυτήν ούτε το δόγμα της αγίας Τριάδας σύμφωνα με το Σύμβολο των αγίων Πατέρων που συγκεντρώθηκαν στην Α'

οικουμενική Σύνοδο στην Νίκαια και στην Β' στην Κωνσταντινούπολη (το οποίο οι άλλες πέντε οικουμενικές Σύνοδοι ομολόγησαν και επικύρωσαν και σε τόσα αναθέματα υπέβαλαν, ως καθαιρεμένους, αυτούς που θα το νόθευαν έστω και στις μικρότερες λεπτομέρειες), ούτε τον αποστολικό τύπο του θείου βαπτίσματος, ούτε την επίκληση του τελεταρχικού Πνεύματος στα άγια, αλλά βλέπουμε σε αυτήν το θείο ποτήριο – τι ασέβεια! – να θεωρείται περιττή πόση, και άλλα πάρα πολλά, άγνωστα όχι μόνο στους δικούς μας άγιους Πατέρες, που πάντα υπήρξαν ο καθολικός αλάνθαστος κανόνας και γνώμονας της Ορθοδοξίας, όπως η Μακαριότητά του, σεβόμενος την αλήθεια (Σελ. β'), διδάσκει, αλλά και στους ιερούς αρχαίους Πατέρες της Δύσης: ακόμη και αυτό το πρωτείο, για το οποίο η Μακαριότητά του τώρα παλεύει με όλες τις δυνάμεις του, όπως και οι προκάτοχοί του, να έχει εκπέσει από αδελφικό συμβολισμό και ιεραρχικό προνόμιο σε κυριαρχικό.

Τι λοιπόν να υποθέσουμε για τις άγραφες παραδόσεις της [Ρωμαϊκής Εκκλησίας], αν τα αναφερόμενα υπέστησαν τόση μεταβολή και αλλοίωση προς το χειρότερο; Ή ποιος έχει τόσο θάρρος και εμπιστοσύνη στο αξίωμα του αποστολικού θρόνου, ώστε να τολμήσει να πει ότι, αν ξαναζούσε ο άγιος Πατέρας μας Ειρηναίος, βλέποντάς την σήμερα να έχει αποσχιστεί από την αρχαία και πρωτογενή αποστολική διδασκαλία σε τόσα ουσιωδέστατα και καθολικά άρθρα του Χριστιανισμού, δεν θα αντιστεκόταν πρώτος στις καινοτομίες και στις αυθαίρετες διατάξεις αυτής της Ρωμαϊκής Εκκλησίας, που τότε δίκαια την εξυμνούσε ως οδηγούμενη καθαρά από τα δόγματα των Πατέρων; Για παράδειγμα, όταν βλέπει την Ρωμαία Εκκλησία όχι μόνο να αποβάλλει από τον δικό της λειτουργικό της κανόνα, κατ' εντολήν των σχολαστικών, την πανάρχαια και αποστολική επίκληση του τελεταρχικού Πνεύματος και να ακρωτηριάζει οικτρά την ιερουργία στο πιο ουσιώδες σημείο της, αλλά και να προσπαθεί έντονα να την εξαφανίσει από τις λειτουργίες των υπόλοιπων χριστιανικών κοινωνιών, συκοφαντώντας την (τόσο ανάξια για τον αποστολικό θρόνο, για τον οποίο καυχιέται), ότι «τρύπωσε μετά την διαίρεση» (Σελ. ια', στίχ. 11), τι θα έλεγε γι' αυτή την καινοτομία εκείνος ο άγιος Πατέρας, ο οποίος μας βεβαιώνει «ότι ο άρτος από την γη, προσλαμβάνοντας την έκκληση του Θεού, δεν είναι πλέον κοινός άρτος κ.τ.λ.» (Ειρην. Βιβλ. Δ', κεφ. Λδ', εκδ. Massnet 18), έκκληση λέγοντας την επίκληση; Το ότι ο Ειρηναίος πίστευε πως με αυτήν τελειοποιείται το μυστήριο της ιερουργίας, [το επισημαίνει] ακόμη και ο Φραγκίσκος Φευ-Αρδένιος, από το τάγμα των λεγόμενων «ελασσόνων» [ΟΟΔΕ: μικρότερων] παπικών μοναχών, ο οποίος το 1639 εξέδωσε σχολιασμένα τα συγγράμματα του ίδιου αγίου και γράφει, ιδιαίτερα στο κεφ. 18 του Α' βιβλίου, σελ. 114: **panem et calycem commixtum per invocationis verba corpus et sanguine Christi**

vere fiery (ότι ο Ειρηναίος διδάσκει ότι ο άρτος και το αναμειγμένο ποτήριο γίνονται αληθινά σώμα και αίμα του Χριστού μέσω των λόγων της επικλήσεως).

Ακούγοντας την τοποτηρητική και διαιτητική [αξίωση] του Πάπα [ΟΟΔΕ: δηλ. ότι είναι τοποτηρητής (εκπρόσωπος της εξουσίας) του Χριστού και διαιτητής, δηλ. αρμόδιος να λύνει τις διαφορές ανάμεσα στις Εκκλησίες], τι λοιπόν θα έλεγε εκείνος, ο οποίος, ακόμη και για **μια μικρή και σχεδόν αδιάφορη διένεξη για την τελετή του Πάσχα** (Ευσεβ. Εκκλ. Ιστορ. Ε', 24. MPG. 20,497 εξ), τόσο γενναία και θριαμβευτικά αντιτάχθηκε και ακύρωσε την έντονη πίεση του Πάπα Βίκτωρα στην ελεύθερη Εκκλησία του Χριστού; Έτσι αυτός, ο οποίος προσκλήθηκε από την Μακαριότητά του ως μάρτυρας της πρωτοκαθεδρίας της Ρωμαίας Εκκλησίας, δείχνει ότι το αξίωμά της δεν είναι κυριαρχικό, ούτε καν διαιτητικό, όπως ούτε ο ίδιος ο ευλογημένος Πέτρος το όρισε ποτέ, αλλά αδελφικό προνόμιο στα πλαίσια της Καθολικής Εκκλησίας και βραβείο, που απονεμήθηκε τιμητικά στους Πάπες για το σπουδαίο όνομα και το προνόμιο της πόλης [Ρώμης]. Έτσι και η τέταρτη οικουμενική Σύνοδος, για να διατηρήσει την κανονισμένη ανεξαρτησία των Εκκλησιών όπως αποφασίσθηκε στην τρίτη οικουμενική Σύνοδο (καν. η'), ακολουθώντας την δεύτερη οικουμενική (καν. γ'), και αυτή πάλι [ακολουθώντας] την πρώτη οικουμενική (καν. ζ'), η οποία αποκάλυψε την διαιτητική κυριαρχία του Πάπα στην Δύση «έθιμο», αποφάνθηκε ότι «επειδή βασιλεύει εκείνη η πόλη, οι Πατέρες δικαιολογημένα της έχουν παραχωρήσει τα προνόμια» (καν. κη') (Ανωτέρω σ. 136, 166), χωρίς να πει τίποτα για την ιδιαίτερη αποστολική τους προέλευση από τον Πέτρο, και ακόμα λιγότερο για το τοποτηρητικό και την παγκόσμια ποιμαντορία των επισκόπων της. Αυτή η βαθειά σιωπή για τόσο μεγάλα προνόμια, κι όχι μόνο, αλλά και η αιτιολόγηση της πρωτοκαθεδρίας (όχι για το «ποιέμενε τα πρόβατά μου», ούτε για το «σε αυτή την πέτρα θα χτίσω την Εκκλησία μου», αλλά απλώς για το έθιμο και για το ότι «βασιλεύει εκείνη η πόλη», και αυτά όχι από τον Κύριο, αλλά από τους Πατέρες), είμαστε σίγουροι ότι θα φανεί τόσο παράξενη στην Μακαριότητά του, που φαντάζεται διαφορετικά τα προνόμιά του (Σελ. 8, στίχ. 16), όσο αυτός, όπως θα δούμε (§ 15), εκτιμά πολύ την μαρτυρία υπέρ του θρόνου του, που νομίζει ότι βρήκε στην προαναφερόμενη τέταρτη οικουμενική Σύνοδο, και ο άγιος Γρηγόριος ο Διάλογος ο χαρακτηριζόμενος Μέγας (Βιβλ. Α', επ. 25), συνήθιζε να αποκαλεί αυτές τις τέσσερις οικουμενικές Συνόδους περίπου τέσσερα ευαγγέλια και τετραγωνιαίο λίθο, πάνω στον οποίο έχει οικοδομηθεί η Καθολική Εκκλησία.

14. Η Μακαριότητά του είπε (Σελ. ι', στίχ. 12) ότι οι Κορίνθιοι, συγκρουόμενοι μεταξύ τους, ανέφεραν τον θέμα στον Κλήμεντα τον Πάπα της Ρώμης, ο οποίος κρίνοντας την υπόθεση έγραψε προς αυτούς· και εκείνοι τόσο εκτίμησαν την

απόφασή του, ώστε την διάβαζαν και στις εκκλησίες. Όμως αυτό το συμπτωματικό γεγονός παρέχει πολύ αδύναμη υποστήριξη της παπικής εξουσίας στον οίκο του Θεού, γιατί τότε η Ρώμη ήταν κέντρο της διοικήσεως και πρωτεύουσα, στην οποία ζούσαν οι αυτοκράτορες, και έπρεπε κάθε υπόθεση σχετικά επίσημη, όπως εμφανίζεται [η υπόθεση] των Κορινθίων, να κρίνεται εκεί, ειδικά αν κάποιο από τα χωρισμένα μέρη κατέφευγε σε εξωτερική βοήθεια. Έτσι συμβαίνει και μέχρι σήμερα· οι Πατριάρχες της Αλεξάνδρειας, της Αντιόχειας και των Ιεροσολύμων, όταν προκύπτουν αναπάντεχα και δυσεπίλυτα [προβλήματα], γράφουν στον Πατριάρχη της Κωνσταντινούπολης, επειδή είναι η έδρα της αυτοκρατορίας, καθώς και για το συνοδικό προνόμιο [ΟΟΔΕ: πρώτος μεταξύ ίσων]· κι αν η αδελφική βοήθεια διορθώσει αυτό που μπορεί να διορθωθεί, καλώς έχει· αν όμως όχι, η υπόθεση αναφέρεται στην διοίκηση σύμφωνα με το ισχύον σύστημα. Αλλά αυτή η αδελφική συνδρομή, στην χριστιανική πίστη, δεν εξαγοράζεται με την υποδούλωση των Εκκλησιών του Θεού.

Ας είναι αυτή η απάντηση μας και στα παραδείγματα αδελφικής και σωστής προστασίας των προνομίων των επισκόπων της Ρώμης Ιουλίου και Ιννοκέντιου, από τους αγίους Αθανάσιο τον Μέγα και Ιωάννη τον Χρυσόστομο, τα οποία αναφέρονται (Σελ. θ', στίχ. 5,17) από την Μακαριότητά του, και που οι διάδοχοί τους σήμερα ζητούν να τους την ξεπληρώσουμε με την νόθευση του θείου Συμβόλου· παρόλο που ο ίδιος ο Ιούλιος αγανακτούσε εναντίον κάποιων, γιατί «ενοχλούσαν τις Εκκλησίες με το να μην παραμένουν στις απόψεις της Νίκαιας» και απειλούσε ότι «... δεν θα τους ανεχθεί άλλο, αν δεν σταματήσουν τις καινοτομίες» (Σωζομ. Ιστ. Εκκλ. Βιβ. Γ', κεφ. 7). Επιπλέον στην υπόθεση των Κορινθίων πρέπει να επισημανθεί και τούτο, ότι τότε υπήρχαν τρεις μόνο πατριαρχικοί θρόνοι, και ο κοντινότερος και πιο προσιτός στους Κορινθίους ήταν της Ρώμης, και γι' αυτό ήταν σωστό σε αυτόν να αναφερθούν. Σε αυτά λοιπόν δεν βλέπουμε τίποτε ασυνήθιστο ούτε κάποια απόδειξη για την εξουσία του Πάπα στην ελεύθερη Εκκλησία του Θεού.

15. Αλλά, τέλος, η Μακαριότητά του λέει (Σελ. στη ίδια, στίχ. 20) ότι η τέταρτη οικουμενική Σύνοδος (την οποία κατά λάθος μετέφερε από την Χαλκηδόνα στην Καρχηδόνα), όταν διαβάσθηκε η επιστολή του Πάπα Λέοντα Α', φώναξε· «ο Πέτρος μίλησε έτσι μέσω του Λέοντα». Αυτό είναι αλήθεια, αλλά όφειλε η Μακαριότητά του να μην παραβλέψει το πώς και μετά από ποια διεργασία οι Πατέρες μας φώναξαν αυτό που φώναξαν προς έπαινο του Λέοντα. Επειδή όμως, ίσως από βιασύνη, δεν φαίνεται επαρκής σ' αυτό το σπουδαιότατο [σημείο], που αποδεικνύει περὶ τ' αὐτὸν ὅτι μίᾳ οικουμενικῇ Σύνοδῳ εἶναι ἀνώτερη ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν Πάπα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάθε Συνόδου γύρω ἀπ' αὐτόν, ας ἐξηγήσουμε τὸ γεγονός στο κοινό

όπως ακριβώς έγινε. Από τους περισσότερους από εξακόσιους Πατέρες, που συγκεντρώθηκαν στην Σύνοδο της Χαλκηδόνας, περίπου διακόσιοι, οι πιο σοφοί, διατάχθηκαν από την Σύνοδο να εξετάσουν κατά γράμμα και κατά νόημα την προαναφερόμενη επιστολή του Λέοντα, και όχι μόνο αυτό, αλλά και να αναφέρουν εγγράφως και με υπογραφή την δική τους άποψη γι' αυτήν, εάν είναι ορθόδοξη ή όχι· αυτές οι διακόσιες κρίσεις και αναλύσεις της επιστολής βρίσκονται μία προς μία κυρίως στην τέταρτη συνέλευση της αναφερόμενης ιεράς Συνόδου, στο αντίστοιχο σημείο. Παραδείγματος χάριν:

«Ο Μάξιμος της Αντιόχειας της Συρίας είπε· η επιστολή του άγιου αρχιεπισκόπου της βασιλεύουσας Ρώμης Λέοντα συμφωνεί με όσα εξέφρασαν οι τριακόσιοι δέκα οκτώ άγιοι Πατέρες στην Νίκαια και οι εκατόν πενήντα στην Κωνσταντινούπολη, τη νέα Ρώμη, και με την πίστη που εκφράστηκε στην Έφεσο από τον αγιότατο επίσκοπο Κύριλλο· και την υπέγραψα». Και πάλι· «ο Θεοδώρητος, ο ευλαβέστατος επίσκοπος Κύρου· η επιστολή του αγιότατου αρχιεπισκόπου, του κυρίου Λέοντα, συμφωνεί με την πίστη που εκφράστηκε στην Σύνοδο της Νίκαιας από τους άγιους και ευλογημένους Πατέρες και με το Σύμβολο της πίστης που υπαγορεύθηκε στην Κωνσταντινούπολη από τους εκατόν πενήντα και με τις επιστολές του ευλογημένου Κυρίλλου· και αποδεχόμενος την προαναφερόμενη επιστολή, υπέγραψα». Και με αυτό τον τρόπο όλοι ομολογούν· «η επιστολή ανταποκρίνεται», «η επιστολή είναι σύμφωνη», «η επιστολή συμφωνεί στο νόημα» κ.τ.λ. Μετά από τόση και τέτοια ακριβή εξέταση σε αντιπαραβολή με τις προηγούμενες ιερές Συνόδους, και από πλήρη εξακρίβωση της ορθότητας των εννοιών, και όχι απλώς επειδή ήταν επιστολή του Πάπα, φώναξαν αγόγγυστα αυτή την πασίγνωστη φράση, για την οποία καυχείται τώρα και η Μακαριότητά του. Όμως αν η Μακαριότητα μας είχε στείλει δηλώσεις που είναι σύμφωνες και σε αρμονία με τις επτά προηγούμενες άγιες οικουμενικές Συνόδους, αντί να καυχείται για την ευσέβεια των προκατόχων του, η οποία κηρυσσόταν από τους προκατόχους και πατέρες μας σε μία οικουμενική Σύνοδο, μπορούσε δίκαια να υπερηφανευθεί για την δική του ορθοδοξία, κηρύττοντας την δική του ανδραγαθία αντί αυτή των πατέρων του· εξαρτάται λοιπόν και τώρα από τη Μακαριότητά του, αν μας γράψει λόγια, που διακόσιοι Πατέρες, εξετάζοντας και συγκρίνοντας, τα βρουν σύμφωνα και αρμονικά με τις προαναφερόμενες προηγούμενες Συνόδους, εξαρτάται από αυτήν, λέμε, να ακούσει και από εμάς τους αμαρτωλούς σήμερα όχι μόνο το «ο Πέτρος έτσι μίλησε, και ό,τι άλλο τιμητικό, αλλά και το «ας είναι ασπασμένο το άγιο χέρι, που σκούπισε τα δάκρυα της Καθολικής Εκκλησίας».

16. Και σίγουρα έχουμε το δικαίωμα να περιμένουμε από την σύνεση της Μακαριότητάς του έργο άξιο του πραγματικού διαδόχου του ευλογημένου Πέτρου,

του Λέοντος Α' και του Λέοντος Γ', ο οποίος για την ασφάλεια της ορθόδοξης πίστεως χάραξε το θείο Σύμβολο αμετάβλητο σε άφθαρτες ασπίδες, έργο που θα ενώσει τις Εκκλησίες της Δύσης με την αγία Καθολική Εκκλησία, στην οποία και η κανονική πρωτοκαθεδρία της Μακαριότητάς του και οι έδρες όλων των επισκόπων της Δύσης παραμένουν άδειες και έτοιμες [να καταληφθούν]: γιατί η Καθολική Εκκλησία, που περιμένει πάντα την επιστροφή των ποιμένων που έχουν αποστατήσει και των ποιμνίων τους, δεν διορίζει με κενούς τίτλους παρείσακτους στην αρμοδιότητα άλλων, καπηλευόμενη την ιεροσύνη. Περιμένουμε λοιπόν «λόγο παρηγοριάς» και ελπίζουμε ότι αυτός, όπως έγραψε ο άγιος Βασίλειος προς τον άγιο Αμβρόσιο, επίσκοπο του Μιλάνου, «θα ανανεώσει τα αρχαία ίχνη των Πατέρων» (Επιστ. 197, MPG. 32,712) · όταν, όχι χωρίς μεγάλη έκπληξη, διαβάσαμε την προαναφερόμενη εγκύκλιο προς τους Ανατολικούς, στην οποία βλέπουμε με μεγάλο και απαρηγόρητο πόνο ψυχής την Μακαριότητά του (που επαινείται για σύνεση), όπως οι προκάτοχοι του από την εποχή του σχίσματος, να λείι λόγια, τα οποία μας παρακινούν στην νόθευση: δηλαδή σε παραχάραξη του αγνού ιερού μας Συμβόλου, στο οποίο οι οικουμενικές Σύνοδοι έχουν ήδη βάλει την σφραγίδα τους· σε παραβίαση των ιερών λειτουργιών, των οποίων μόνον η ουράνια υφή και τα ονόματα των συντακτών τους και η **βεβήλωση της σεβαστής αρχαίας παράδοσης** και το κύρος που της αποδόθηκε από την έβδομη οικουμενική Σύνοδο (Πράξ. στ')θα μπορούσε να ναρκώσει και να στρέψει στα οπίσω το ιερόσυλο και θρασύτατο χέρι που χαστούκισε τον Κύριο της δόξας (Αναφορά στο Ιωάν. ιη', 22 [σημ. ΟΟΔΕ]).

Από αυτά φανταστήκαμε σε τι απερίγραπτο λαβύρινθο βλάβης και αδιέξοδο κυκεώνα έριξε ο Παπισμός ακόμη και τους πιο συνετούς και ευλαβείς επισκόπους της Ρωμαϊκής Εκκλησίας, ώστε να μη μπορούν να κάνουν κάτι άλλο για τη διατήρηση του αλαθίτου, και επομένως και του τοποτηρητικού αξιώματος, για το οποίο αγωνίζονται, και της δεσποτικής πρωτοκαθεδρίας, μαζί με όσα την ακολουθούν, παρά να προσβάλλουν μεν τα αγιότατα και άθικτα και να αποθρασύνονται εναντίον όλων συλλήβδην. Και αυτά, στα λόγια, υποκρινόμενοι ευλάβεια για «την αξιοσέβαστη αρχαιότητα» (Σελ. ια', στίχ. 16) στην πράξη όμως παραμένει εσωτερικά ο νεωτεριστικός θυμός, αμείλικτος κατά της αγιότητας, όταν λέει ότι «οφείλουν να απορριφθούν από αυτές όσα μετά την διαίρεση!!! τρύπωσαν σ' αυτές» κ.τ.λ. (Αυτόθι στίχ. 11), αναμιγνύοντας έτσι τον ιό του νεωτερισμού μέχρι και στο δεσποτικό δείπνο [ΟΟΔΕ: τη θεία Μετάληψη]. Και φαίνεται από τα λόγια αυτά, όπως φαντάζεται η Μακαριότητά του, ότι και στην Ορθόδοξη Καθολική Εκκλησία συνέβη ό,τι γνωρίζει ότι έχει συμβεί και στην Εκκλησία της Ρώμης μετά τον Παπισμό, δηλαδή πλήρης αλλοίωση σε όλα τα μυστήρια από σχολαστική

ταχυδακτυλουργία, από την οποία παίρνοντας θάρρος αρκείται στην [υπεροπτική] συμπάθεια προς τις δικές μας ιερές λειτουργίες και μυστήρια και δόγματα, πάντοτε όμως σεβόμενος «την αξιοσέβαστη αρχαιότητά μας»! Και όλα αυτά για συγκατάβαση αποστολική! Χωρίς, όπως λέει (Σελ. ια', στίχ. 5), «να μας στενοχωρήσει με κάποια σκληρή απόφαση»! Από μια τέτοια άγνοια των αποστολικών και καθολικών καταβολών μας προήλθε πάντως και η άλλη διακήρυξη του (Σελ. ζ', στίχ. 22) · «αλλά ούτε μεταξύ σας μπόρεσε να διατηρηθεί η ενότητα της διδασκαλίας και της ιερής επιστασίας»· αποδίδοντας παραδόξως το δικό του πάθημα σε μας, ακριβώς όπως ο Πάπας Λέων ο ένατος έγραφε στον μακάριο Μιχαήλ τον Κηρουλάριο, κατηγορώντας τους Γραικούς ότι άλλαξαν το Σύμβολο της Καθολικής Εκκλησίας, χωρίς να ντρέπεται ούτε για το αξίωμά του ούτε για την Ιστορία.

Αλλά είμαστε πεπεισμένοι ότι, αν η Μακαριότητα του ανακαλέσει στην μνήμη την Εκκλησιαστική αρχαιολογία και ιστορία, την διδασκαλία των θείων Πατέρων και τις αρχαίες λειτουργίες της Γαλλίας, της Ισπανίας και το Ευχολόγιο της αρχαίας Ρωμαϊκής Εκκλησίας, θα εκπλαγεί ανακαλύπτοντας αφενός πόσες άλλες τερατώδεις θυγατέρες γέννησε ο Παπισμός στην Δύση, ακόμη και τώρα ζωντανές, ενώ η Ορθοδοξία σε εμάς διατήρησε την Καθολική Εκκλησία ως αδιάφθορη νύφη για το νυμφίο της, αν και δεν έχουμε καμία κοσμική δύναμη, ή, όπως λέει η Μακαριότητά του, «ιερή επιστασία» (Σελ. ζ', στίχ. 23), αλλά μόνο με τον σύνδεσμο της αγάπης και με την στοργή προς την κοινή μητέρα συνδεόμαστε σε ενότητα πίστης σφραγισμένης με τις επτά σφραγίδες του Πνεύματος (Αποκ. ε', 1), δηλαδή τις επτά οικουμενικές Συνόδους, και σε υπακοή της αλήθειας· [ανακαλύπτοντας] αφετέρου πόσα «οφείλουν πράγματι να απορριφθούν από τα σημερινά παπικά δόγματα και μυστήρια» ως «διαταγές ανθρώπων», για να μπορέσει να συμφιλιωθεί η Εκκλησία της Δύσης, που έχει καινοτομήσει στα πάντα, προς την αναλλοίωτη καθολική ορθόδοξη πίστη των κοινών μας Πατέρων, στην οποία, όπως γνωρίζει, καθώς λέει (Σελ. η', στίχ. 30), τον κοινό μας πόθο, «να είμαστε στραμμένοι στην διδασκαλία που διατηρήθηκε από τους προγόνους μας», έτσι κάνει καλά και μας διδάσκει (Αυτ. Στίχ. 31) να «ακολουθούμε τους αρχαίους ιεράρχες και τους πιστούς των ανατολικών επαρχιών», οι οποίοι, για το πώς εννοούσαν το διδασκαλικό αξίωμα των αρχιεπισκόπων της παλαιάς Ρώμης και ποια ιδέα οφείλουμε να έχουμε γι' αυτούς στην Ορθόδοξη Εκκλησία και με ποιο τρόπο οφείλουμε να δεχόμαστε τις διδασκαλίες τους, μας έχουν δώσει συνοδικώς ένα υπόδειγμα (§ 15), και ο ουρανοφάντορας Βασίλειος με σαφήνεια ερμήνευσε (§ 17)· και πώς [εννοούσαν] το κυριαρχικό, επειδή εδώ δεν εκθέτουμε πραγματεία, ο ίδιος ο μέγας Βασίλειος πάλι

σημείωσε με λίγα λόγια, «σκεφτόμουν να στείλω επιστολή στον κορυφαίο τους» (Αυτόθι).

17. Από όλα αυτά συμπεραίνει κάθε μέτοχος της υγιούς καθολικής διδασκαλίας, αλλά ιδίως η Μακαριότητά του, πόσο ανόσιο μεν και αντισυννοδικό είναι να επιχειρεί την αλλοίωση των δικών μας δογμάτων και λειτουργιών και των λοιπών ιερουργιών, που είναι, και υπάρχουν μαρτυρίες γι' αυτό, συνομήλικα με το χριστιανικό κήρυγμα, λόγω του σεβασμού που τους απονέμονταν πάντοτε και του ότι θεωρούνταν άθικτα ακόμη και από τους αρχαίους ορθόδοξους Πάπες, για τους οποίους κάποτε ήταν κληρονομιά κοινή με εμάς. Πόσο δε ευπρεπές και όσιο [θα ήταν] η βελτίωση των καινοτομιών, που εμείς ξέρουμε χρονολογικά πότε εισήχθη η καθεμία στην Εκκλησία της Ρώμης, ενώ και οι αείμνηστοι Πατέρες μας είχαν διαμαρτυρηθεί έγκαιρα κατά του νεωτερισμού.

Όμως υπάρχουν και άλλοι λόγοι, οι οποίοι θα μπορούσαν να οδηγήσουν την Μακαριότητά του σε αυτή την αλλαγή. Πρώτον, ότι δικά μας ήταν κάποτε σεβάσματα και στους Δυτικούς, που είχαν τις ίδιες ιερουργίες και ομολογούσαν το ίδιο Σύμβολο· ενώ οι καινοτομίες ούτε ήταν γνωστές στους Πατέρες μας, ούτε μπορούν να αποδειχθούν από τα συγγράμματα των ορθόδοξων δυτικών Πατέρων, καθώς δεν έχουν την καταγωγή τους ούτε στην αρχαιότητα ούτε στην καθολικότητα. Έπειτα, σε μας ούτε Πατριάρχες ούτε Σύνοδοι μπόρεσαν ποτέ να εισαγάγουν καινοτομίες, γιατί ο υπερασπιστής της θρησκείας είναι το ίδιο το σώμα της Εκκλησίας, δηλαδή ο ίδιος ο λαός, ο οποίος θέλει το θρήσκευμά του να είναι αιώνια αμετάβλητο και όμοιο με αυτό των Πατέρων του (όπως προσπάθησαν πολλοί από τους μετά το σχίσμα Πάπες και Λατινόφρονες Πατριάρχες, χωρίς να καταφέρουν τίποτε), ενώ στη Δυτική Εκκλησία, όπως οι κατά καιρούς ή εύκολα ή με την βία κανόνισαν τις καινοτομίες για λόγους οικονομίας, όπως απολογούνταν προς τους Πατέρες μας, αν και [με αυτό τον τρόπο] διαμέλιζαν το σώμα του Χριστού, έτσι πάλι ένας Πάπας για χάρη της αληθινής θείας και δικαιοτάτης οικονομίας μπορεί, επιδιορθώνοντας όχι δίκτυα αλλά τον ίδιο τον σχισμένο χιτώνα του Σωτήρα, να αποκαταστήσει τα σεβάσματα αρχαία, «ικανά να τηρήσουν την ευσέβεια», όπως λέει και η Μακαριότητά του (Σελ. ια', στίχ. 16), τα οποία και ο ίδιος τιμά, όπως λέει (Αυτ. στίχ. 14), και οι προκάτοχοί του, επαναλαμβάνοντας τον αξιομνημόνευτο λόγο κάποιου από τους μακάριους προκατόχους του (που είναι ο Κελεστίνος, την εποχή της Γ' οικουμενικής Συνόδου): «**desinat novitas incessere vetustatem**» (η καινοτομία ας παύσει να μολύνει την αρχαιότητα). Και η Καθολική Εκκλησία ας απολαύσει έστω αυτό το όφελος από τις μέχρι τώρα αλάθητες αποφάσεις των Παπών.

Πάντως πρέπει να ομολογήσουμε ότι σε μια τέτοια προσπάθεια, ακόμα και ο Πίος Θ' με την σοφία του και την ευλάβεια και τον ζήλο του, όπως λέει, για την χριστιανική ένωση στην Καθολική Εκκλησία, θα συναντήσει, εντός και εκτός, δυσκολίες και κόπους. Αλλά εδώ εμείς πρέπει να υπενθυμίσουμε στην Μακαριότητά του, και ως επιστρέψει την τόλμη μας, το ίδιο το θέμα της επιστολής του (Σελ. η', στίχ. 32), ότι «σε όσα αφορούν την ομολογία της θείας θρησκείας δεν υπάρχει κανένα δεινό, που να μην οφείλει κάποιος να υπομένει και για την δόξα του Χριστού και για την ανταπόδοση στην αιώνια ζωή». Και εξαρτάται από την Μακαριότητά του να αποδείξει ενώπιον Θεού και ανθρώπων ότι, όπως δίδει θεάρεστες συμβουλές, έτσι είναι και πρόθυμος υπερασπιστής της αδικούμενης ευαγγελικής και συνοδικής αλήθειας, ακόμη και με τη θυσία των ίδιων του των συμφερόντων, ώστε να είναι, κατά τον Προφήτη (Ησ. ξ', 17), «άρχοντας με ειρήνη και επίσκοπος με δικαιοσύνη». Μακάρι! Αλλά, μέχρι να πραγματοποιηθεί αυτή η επιθυμητή επιστροφή των Εκκλησιών που αποστάτησαν στο σώμα της μίας, αγίας, καθολικής και αποστολικής Εκκλησίας, της οποίας είναι «ο Χριστός κεφαλή» (Παύλ. Εφεσ. δ', 15) και ο καθένας από εμάς «μέλη εκ μέρους» (Α' Κορ. Ιβ', 27 (σημ. ΟΟΔΕ)) [ΟΟΔΕ: δηλ. μέλη με τη δική τους θέση και αξία στο σώμα], κάθε συμβουλή προερχόμενη από αυτούς και κάθε αυτεπάγγελτη παραίνεση, που οδηγεί στην κατάλυση της πατροπαράδοτης αγνής πίστης μας, δίκαια κατακρίνεται συνοδικά όχι μόνο ως ύποπτη και αποφευκτέα, αλλά και ως ασεβής και ψυχοφθόρα· και σε αυτή την κατηγορία υπάγεται εν πρώτοις και η αναφερόμενη εγκύκλιος «προς τους Ανατολικούς» του επισκόπου της παλαιάς Ρώμης Πάπα Πίου Θ', και έτσι την ανακηρύσσουμε στην Καθολική Εκκλησία.

18. Γι' αυτό, αγαπητοί αδελφοί και συλλειτουργοί της Μετριότητάς μας, όπως πάντα, έτσι και τώρα, ιδιαίτερα σε αυτή την περίπτωση της έκδοσης της λεγομένης Εγκυκλίου, θεωρούμε απαραίτητο χρέος μας (σύμφωνα με την πατριαρχική και συνοδική μας ευθύνη να μη χαθεί κανείς από την θεία μάνδρα της Καθολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, της αγιότατης μητέρας όλων μας), να υπενθυμίζουμε στους εαυτούς μας και να σας προτρέπουμε σε αυτό, να επαναλαμβάνουμε υπενθυμίζοντας ο ένας στον άλλο τα λόγια και τις προτροπές του ευλογημένου Παύλου στους ιερούς προκατόχους μας, τους ο οποίους ο ίδιος συγκάλεσε στην Έφεσο, «Προσέχετε τους εαυτούς σας και όλο το ποίμνιο, στο οποίο το άγιο Πνεύμα σας έθεσε επισκόπους για να καθοδηγείτε την Εκκλησία του Θεού, την οποία απέκτησε με το ίδιο Του το αίμα. Γιατί γνωρίζω αυτό, ότι εισχώρησαν σκληροί λύκοι ανάμεσα σας μετά την άφιξή μου, που δεν λυπούνται το ποίμνιο, και από εσάς τους ίδιους θα σηκωθούν άνδρες, οι οποίοι θα μιλούν με διεστραμμένα λόγια για να αποσπούν πίσω τους τούς μαθητές. Γι' αυτό έχετε το νου σας» (Πράξ. κ', 28-30).

Τότε οι προκάτοχοι και πατέρες μας, ακούγοντας αυτές τις θείες παραγγελίες, έκλαιγαν με πόνο, και πέφτοντας στην αγκαλιά του τον φιλούσαν. Ελάτε λοιπόν και εμείς, αδελφοί, ακούγοντάς τον να μας νουθετεί με δάκρυα, να πέσουμε νοερά οδυρόμενοι στην αγκαλιά του και φιλώντας τον να τον παρηγορήσουμε με την σίγουρη υπόσχεσή μας, ότι κανείς δεν θα μας χωρίσει από την αγάπη του Χριστού, κανείς δεν θα μας παραπλανήσει από την ασφαλή οδηγία των Πατέρων μας, όπως ακριβώς κι εκείνους κανείς δεν κατόρθωσε να τους εξαπατήσει με όλη την προσπάθεια που κατέβαλλαν κατά καιρούς αυτοί που ξεσηκώθηκαν γι' αυτό το σκοπό από τον πειρασμό· ώστε να ακούσουμε από τον Κύριο το «εύγε, δούλε αγαθέ και πιστέ», λαμβάνοντας το αποτέλεσμα της πίστης, δηλαδή την σωτηρία των ψυχών μας και του λογικού ποιμνίου, στο οποίο το άγιο Πνεύμα μας κατέστησε ποιμένες.

19. Αυτή την αποστολική παραγγελία και προτροπή διαβιβάζουμε με εσάς σε όλο το ορθόδοξο πλήρωμα, οπουδήποτε βρίσκονται εγκατεστημένοι στη γη, στους ιερείς και στους ιερομονάχους, στους ιεροδιακόνους και στους μοναχούς, με μία λέξη σε όλο τον Κλήρο και τον ευσεβή λαό, άρχοντες και αρχόμενους, πλούσιους ή φτωχούς, στους γονείς και στα παιδιά, στους δασκάλους και μαθητές, στους μορφωμένους και τους αμόρφωτους, στους κυρίους και τους υπηρέτες, ώστε όλοι μας, υποστηρίζοντας και συμβουλεύοντας ο ένας τον άλλο, «να μπορέσουμε να αντισταθούμε στα τεχνάσματα του διαβόλου». Γιατί αυτό μας προτρέπει όλους ο ευλογημένος Πέτρος ο απόστολος. «Γίνετε εγκρατείς, επαγρυπνείτε, γιατί ο εχθρός μας ο διάβολος σαν βρυχώμενο λιοντάρι περιφέρεται αναζητώντας κάποιον να καταπιεί· αντισταθείτε σ' αυτόν, [μένοντας] σταθεροί στην πίστη» (Α' Πέτρ. ε', 8).

20. Γιατί η πίστη μας, αδελφοί, δεν προέρχεται από ανθρώπους ούτε διαμέσου ανθρώπου, αλλά διά της αποκαλύψεως του Ιησού Χριστού, την οποία κήρυξαν οι θείοι Απόστολοι, κραταίωσαν οι ιερές οικουμενικές Σύνοδοι, παρέδωσαν ο ένας μετά τον άλλο οι μέγιστοι σοφοί Διδάσκαλοι της οικουμένης και επικύρωσαν τα χυμένα αίματα των αγίων Μαρτύρων. «Διατηρούμε την ομολογία», την οποία παραλάβουμε ανόθευτη από τέτοιους άνδρες, αποστρεφόμενοι κάθε καινοτομία ως υπαγόρευση του διαβόλου· αυτός που δέχεται νεωτερισμό, κατακρίνει ως ανεπαρκή την κηρυγμένη ορθόδοξη πίστη. Όμως αυτή έχει ήδη σφραγισθεί πλήρως, χωρίς να επιδέχεται ούτε μείωση ούτε αύξηση ούτε οποιαδήποτε αλλοίωση, και αυτός που τολμά ή να πράξει ή να συμβουλεύσει ή να σκεφτεί αυτό, έχει ήδη αρνηθεί την πίστη του Χριστού, έχει ήδη με την θέλησή του υποβληθεί στο αιώνιο ανάθεμα για την βλασφημία προς το άγιο Πνεύμα, ότι δήθεν δεν έχει εκφραστεί πλήρως στις Γραφές και μέσω των οικουμενικών Συνόδων.

Το φρικτό αυτό ανάθεμα, αδελφοί και αγαπητά παιδιά εν Χριστώ, δεν το εκφωνούμε εμείς σήμερα, αλλά το εκφώνησε πρώτος ο Σωτήρας μας· «όποιος μιλήσει εναντίον του Αγίου Πνεύματος, δεν θα συγχωρεθεί ούτε σε αυτόν τον αιώνα, ούτε στον μελλοντικό» (Ματθ. ιβ', 32)· ο άγιος Παύλος εκφώνησε (Γαλ. α', 6-8)· «απορώ που μετακινείστε τόσο γρήγορα από αυτόν που σας κάλεσε με την χάρη του Χριστού σε άλλο ευαγγέλιο, το οποίο δεν είναι άλλο, παρά μόνον κάποιοι που σας ταράσσουν και θέλουν να διαστρεβλώσουν το ευαγγέλιο του Χριστού· αλλά κι αν εμείς ή άγγελος από τον ουρανό σας κηρύσσει άλλο ευαγγέλιο από αυτό που σας κηρύξαμε, ας είναι ανάθεμά»· αυτό εκφώνησαν οι επτά οικουμενικές Σύνοδοι και όλη η χορωδία των θεοφόρων Πατέρων. Όλοι λοιπόν οι καινοτόμοι, είτε με αίρεση είτε με σχίσμα, ενδύθηκαν με τη θέλησή τους, σύμφωνα με τον ψαλμωδό (Ψαλμ. ρη', 18), «κατάρρα ως ρούχο», είτε έτυχε να είναι Πάπες είτε Πατριάρχες είτε Κληρικοί είτε Λαϊκοί· «κι αν κάποιος, ακόμα και άγγελος από τον ουρανό, σας κηρύσσει άλλο ευαγγέλιο από αυτό που έχετε παραλάβει, ας είναι ανάθεμα». Έτσι σκεπτόμενοι οι Πατέρες μας και υπακούοντας στους ψυχοσωτήριους λόγους του Παύλου, στάθηκαν σταθεροί και στέρεοι στην πίστη που τους παραδόθηκε από γενιά σε γενιά και την διέσωσαν αμετάβλητη και αμόλυντη στο μέσο τόσων αιρέσεων, και την παρέδωσαν σε μας αληθινή και ανόθευτη, όπως βγήκε αγνή από το στόμα των πρώτων υπηρετών του Λόγου· έτσι σκεπτόμενοι και εμείς, ανόθευτη όπως την παραλάβαμε θα την μεταδώσουμε στις επερχόμενες γενιές, χωρίς να μεταβάλλουμε τίποτα, για να είναι κι εκείνοι, όπως κι εμείς, ευπρεπείς και να μην ντρέπονται όταν μιλούν για την πίστη των προγόνων τους.

21. Γι' αυτό, αδελφοί και αγαπητά εν Κυρίω παιδιά μας, «έχοντας εξαγνίσει τις ψυχές μας με την υπακοή στην αλήθεια», κατά τον Απόστολο (Α' Πέτρ. 1,22), «προσέχουμε αυτά που ακούσαμε, για να μην παρασυρθούμε» (Εβρ. 2,1). Η πίστη και η ομολογία την οποία κατέχουμε δεν είναι για να ντρεπόμαστε, διδάσκεται στο ευαγγέλιο από το στόμα του Κυρίου μας, έχει βεβαιωθεί από τους άγιους Αποστόλους, από τις επτά ιερές οικουμενικές Συνόδους, έχει κηρυχθεί σε όλη την υφήλιο, μαρτυρείται και από τους εχθρούς της, οι οποίοι πριν αποστατήσουν από την Ορθοδοξία στις αιρέσεις, αυτή την πίστη κατείχαν κι αυτοί ή έστω οι πατέρες τους ή οι προπάτορές τους· μαρτυρείται από την αδιάκοπη Ιστορία ως θριαμβεύουσα εναντίον όλων των αιρέσεων, οι οποίες την καταδίωξαν και την καταδιώκουν, όπως βλέπετε, μέχρι και σήμερα. Οι ιεροί άγιοι Πατέρες και προκάτοχοί μας, από γενιά σε γενιά, αρχίζοντας από τους Αποστόλους και αυτούς που οι Απόστολοι όρισαν διαδόχους τους μέχρι σήμερα, σχηματίζοντας μία αδιάσπαστη αλυσίδα και συνδέοντας χέρι με χέρι, οριοθετούν έναν ιερό περίβολο, του οποίου «πόρτα είναι ο Χριστός», στον οποίο όλο το ορθόδοξο ποίμνιο τρέφεται

στα ζωηφόρα βοσκοτόπια της μυστικής Εδέμ, και όχι «σε αδιάβατους και τραχείς [τόπους]»!, όπως υποθέτει η Μακαριότητά του (Σελ. ζ', στίχ. 12). Η Εκκλησία μας διαθέτει τα ίδια τα ανόθευτα κείμενα των αγίων Γραφών, που ποτέ δεν εκπίπτουν, της μεν Παλαιάς Διαθήκης την αληθινή και άρτια μετάφραση, της δε Νέας το ίδιο το θείο πρωτότυπο. Οι τελετές των ιερών μυστηρίων, κι ιδιαίτερα της θείας λειτουργίας, είναι οι ίδιες εκείνες οι λαμπρές και κατανυκτικές τελετές που παραδόθηκαν από τους Αποστόλους. Κανένα έθνος, καμία χριστιανική κοινωνία δεν μπορεί να καυχηθεί για [αρχαίες λειτουργίες όπως] του Ιάκωβου, του Βασιλείου, του Χρυσοστόμου· οι σεβάσμιες οικουμενικές Σύνοδοι, αυτοί οι επτά στύλοι του οίκου της σοφίας (Αναφορά στο Παροιμίες, θ', 1 [σημ. ΟΟΔΕ]), σε αυτήν και ανάμεσά μας οργανώθηκαν· αυτή διαθέτει τα πρωτότυπα των ιερών τους όρων [ΟΟΔΕ: δηλ. αποφάσεων]. Οι ποιμένες της και ο τίμιος κλήρος και η τάξη των μοναχών διατηρεί την αρχαιότατη και αθώα σεμνότητα των πρώτων αιώνων του Χριστιανισμού και στις αξιώσεις και στον τρόπο ζωής, ακόμη και στην απλοϊκή αμφίεσή τους. Ναι! Αληθινά, σε αυτή την άγια μάνδρα συνεχώς έκαναν και κάνουν επιθέσεις, όπως βλέπουμε και στην περίπτωση μας, «σκληροί λύκοι», κατά την πρόβλεψη του Αποστόλου, πράγμα που δείχνει ότι τα αληθινά πρόβατα του μεγάλου ποιμένα σε αυτήν προστατεύονται· αλλ' αυτή και έψαλε και θα ψάλλει για πάντα, «κυκλώνοντας με περικύκλωσαν, όμως στο όνομα του Κυρίου αμύνθηκα σ' αυτούς» (Ψαλμ. 117,11).

Θα προσθέσουμε και μία ανάμνηση, λυπηρή μεν, χρήσιμη όμως για την απόδειξη και επικύρωση της αλήθειας των λόγων μας. Όλα τα χριστιανικά έθνη που βλέπουμε σήμερα να καυχώνται στο όνομα του Χριστού, μη εξαιρουμένης της ίδιας της Δύσης, ούτε της ίδιας της Ρώμης, όπως βεβαιωνόμαστε και από τον κατάλογο των πρώτων Παπών, διδάχθηκαν την αληθινή πίστη στον Χριστό από τους δικούς μας άγιους προκατόχους και Πατέρες, έστω κι έπειτα δόλιοι άνδρες, πολλοί από τους οποίους ήταν ποιμένες και αρχιποιμένες αυτών των εθνών, τόλμησαν με άθλιους λογισμούς και αιρετικές απόψεις να μολύνουν, φευ!, την ορθοδοξία εκείνων των εθνών, όπως η αδιάψευστη Ιστορία μας διδάσκει [και] όπως προείπε ο Παύλος.

22. Γι' αυτό ας συνειδητοποιήσουμε, αδελφοί και πνευματικά μας παιδιά, πόσο μεγάλη είναι η χάρη, την οποία έδωσε ο Θεός στην ορθόδοξη πίστη μας και στην μία, αγία, καθολική και αποστολική Εκκλησία Του, η οποία, όπως μια μητέρα που είναι υπεράνω υποψίας για τον άνδρα της, μας ανατρέφει σαν παιδιά που δεν έχουν λόγο να ντρέπονται και που απολογούνται θετικά με ευγενική παρρησία για «την ελπίδα που είναι μέσα μας». Αλλά τι θα ανταποδώσουμε εμείς οι αμαρτωλοί στον Κύριο «για όλα όσα ανταπέδωσε σε μας;» Ο Κύριος και Θεός μας, που δεν

χρειάζεται τίποτε, ο οποίος μας ανέκτησε με το δικό Του αίμα, τίποτε άλλο δεν απαιτεί από εμάς, παρά την αφοσίωση ολόκληρης της ψυχής και της καρδιάς μας στην αγνή ιερή πίστη των Πατέρων μας, την αγάπη και την στοργή στην Ορθόδοξη Εκκλησία, η οποία μας αναγέννησε όχι με νεωτεριστικό ράντισμα, αλλά με το θείο λουτρό του αποστολικού βαπτίσματος, η οποία μας τρέφει, σύμφωνα με την αιώνια Διαθήκη του Σωτήρα μας, με το ίδιο Του το τίμιο σώμα, και, σαν αληθινή μητέρα, μας δίνει να πιούμε με αφθονία το ίδιο το πολύτιμο αίμα Του, που χύθηκε για μας και για την σωτηρία του κόσμου.

Ας την περικυκλώσουμε λοιπόν νοερά, «όπως τα κλωσόπουλα την κότα», οπουδήποτε στη γη και αν βρισκόμαστε, στον βορρά ή στον νότο, στην ανατολή ή στην δύση· ας αγκιστρώσουμε τα μάτια και το νου μας πάνω στην αγιότατη και λαμπρότατη όψη και ομορφιά της· ας κρατήσουμε με τα δύο μας χέρια το φωτεινό της ένδυμα, το οποίο «ο νυμφίος ο ωραίος στην όψη» της φόρεσε με τα ίδια Του τα αμόλυντα χέρια, όταν την λύτρωσε από την δουλεία στον πλάνο [ΟΟΔΕ: στο διάβολο] και την στόλισε ως αιώνια νύφη Του. Ας συναισθανθούμε στις ψυχές μας το αμοιβαίο αίσθημα του πόνου της μητέρας που αγαπά τα παιδιά της και των παιδιών που αγαπούν την μητέρα τους, όταν ότι λυκόφρονες άνδρες και ψυχοκάπηλοι προσπαθούν και μεθοδεύουν ή εκείνη να πιάσουν αιχμάλωτη ή αυτά να αρπάξουν σαν αρνιά από τις μητέρες τους. Ας εντείνουμε λοιπόν αυτό το αίσθημα, κληρικοί και λαϊκοί, ιδίως τώρα, που ο αόρατος εχθρός της σωτηρίας μας, χορηγώντας (Σελ. ια', στίχ. 2-25) απατηλές διευκολύνσεις, μεταχειρίζεται τόσο δυνατά όργανα και περιφέρεται παντού, κατά τον ευλογημένο Πέτρο, «ζητώντας κάποιον για να καταπιεί», και όταν «στην οδό αυτή, στην οποία πορευόμαστε» ειρηνικά και χωρίς κακία, τοποθετεί τις δόλιες παγίδες του.

23. Ο δε Θεός της ειρήνης, «ο οποίος επανέφερε από τους νεκρούς τον μεγάλο ποιμένα των προβάτων», «ο οποίος ούτε θα νυστάξει, ούτε θα κοιμηθεί φυλάσσοντας τον [πνευματικό] Ισραήλ», «θα φρουρήσει τις καρδιές σας και τις σκέψεις σας», «και θα κατευθύνει τις πορείες σας σε κάθε καλό έργο». Ας έχετε υγεία και χαρά εν Κυρίω.

1848, μήνας Μάιος, Ινδικτιώνος ς'.

†Ανθιμος ελέω Θεού Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης, και οικουμενικός Πατριάρχης, εν Χριστώ τω Θεώ αγαπητός αδελφός και ικέτης [υπέρ υμών].

† **Ιερόθεος** ελέω Θεού Πατριάρχης Αλεξανδρείας και όλης της Αιγύπτου, εν Χριστώ τω Θεώ αγαπητός αδελφός και ικέτης.

† **Μεθόδιος** ελέω Θεού Πατριάρχης της μεγάλη πόλης του Θεού Αντιόχειας και όλης της Ανατολής, εν Χριστώ τω Θεώ αγαπητός αδελφός και ικέτης.

† **Κύριλλος** ελέω Θεού Πατριάρχης Ιεροσολύμων και όλης της Παλαιστίνης, εν Χριστώ τω Θεώ αγαπητός αδελφός και ικέτης.

Η ιερά Σύνοδος στην Κωνσταντινούπολη

† Ο Καισαρείας Παΐσιος

† Ο Εφέσου Άνθιμος

† Ο Ηρακλείας Διονύσιος

† Ο Κιζύκου Ιωακείμ

† Ο Νικομηδείας Διονύσιος

† Ο Χαλκηδόνας Ιερόθεος

† Ο Δέρκων Νεόφυτος

† Ο Αδριανουπόλεως Γεράσιμος

† Ο Νεοκαισαρείας Κύριλλος

† Ο Βεροίας Θεόκλητος

† Ο Πισιδίας Μελέτιος

† Ο Σμύρνης Αθανάσιος

† Ο Μελενίκου Διονύσιος

† Ο Σόφιας Παΐσιος

† Ο Λήμνου Δανιήλ

† Ο Δρυϊνουπόλεως Παντελεήμων

† Ο Ερσεκίου Ιωσήφ

† Ο Βοδενών Άνθιμος

Η ιερά Σύνοδος στην Αντιόχεια

† Ο Αρκαδίας Ζαχαρίας

† Ο Εμέσης Μεθόδιος

† Ο Τριπόλεως Ιωαννίκιος

† Ο Λαοδικείας Αρτέμιος

Η ιερά Σύνοδος στην Ιερουσαλήμ

† Ο Πέτρας Μελέτιος

† Ο Βηθλεέμ Διονύσιος

† Ο Γάζας Φιλήμω

† Ο Νεαπόλεως Σαμουήλ

† Ο Σεβαστείας Θαδδαίος

† Ο Φιλαδελφείας Ιωαννίκιος

† Ο Θαβωρίου Ιερόθεος

*****